

**WYMAGANIA EDUKACYJNE ORAZ KRYTERIA OCENIANIA
DLA PSM w OPOLU**

Przedmiot główny:

Trąbka

PIERWSZY ETAP EDUKACYJNY

Cykl 4-letni

Opracowane przez: mgr Klaudiusza Lisonia

**Opracowane w oparciu o Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach
szkolnictwa artystycznego**

Dz.U. z 2019 r., poz. 1637

Opole 2019

WYMAGANIA EDUKACYJNE

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE

- 1) szanowanie dziedzictwa kulturowego swojego i innych narodów;
- 2) przestrzeganie zasad kultury, etyki i prawa autorskiego;
- 3) zdobywanie wiedzy niezbędnej do rozwijania gry na instrumencie i do świadomego uczestnictwa w życiu muzycznym;
- 4) poznanie i stosowanie zasad dotyczących występów publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania i stroju;
- 5) wykazywanie wrażliwości artystycznej w kreatywnym realizowaniu zadań;
- 6) rozwijanie pasji muzycznych przez podejmowanie inicjatyw artystycznych;
- 7) publiczne prezentowanie swoich dokonań;
- 8) prawidłowe operowanie aparatem gry podczas gry na instrumencie;
- 9) czytanie nut ze zrozumieniem, umiejętność wykonywania *a vista* prostych utworów muzycznych;
- 10) umiejętność wykorzystywania wiedzy ogólnomuzycznej oraz umiejętności do świadomego wykonywania utworów;
- 11) świadome wykorzystywanie słuchu muzycznego w działaniach praktycznych;
- 12) umiejętność realizacji wskazówek wykonawczych ze zrozumieniem;
- 13) umiejętność oceny jakości wykonywanych zadań;
- 14) umiejętność pracy w zespole pod nadzorem osoby odpowiedzialnej za realizację projektu oraz świadomość współodpowiedzialności za efekt tej pracy;
- 15) integracja i współpraca z członkami zespołu;
- 16) umiejętność budowania relacji opartych na zaufaniu;
- 17) wykazywanie się w działaniu aktywną postawą;
- 18) umiejętność organizacji swojej indywidualnej pracy;
- 19) systematyczne rozwijanie swoich umiejętności;
- 20) umiejętność wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- 21) umiejętność przewidywania skutków podejmowanych działań;
- 22) przygotowanie do kontynuowania nauki;
- 23) umiejętność skutecznego radzenia sobie ze stresem, w szczególności z tremą.

I. CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Rozbudzenie zainteresowania muzyką

Uczeń:

- 1) posiada podstawową wiedzę na temat historii i budowy swojego instrumentu;
- 2) poznaje właściwości techniczne i wyrazowe instrumentu;
- 3) uczestniczy (zgodnie z sugestiami nauczyciela) w wydarzeniach kulturalnych i artystycznych;
- 4) zdobywa i wykorzystuje wiadomości o muzyce z dostępnych mu źródeł;
- 5) wypowiada się w sposób prosty i zrozumiały na temat doznań artystycznych.

2. Kształcenie umiejętności gry na instrumencie

Uczeń:

- 1) zachowuje prawidłową postawę podczas gry na instrumencie; jest wrażliwy na emisję, jakość i intonację dźwięku (ze szczególnym uwzględnieniem techniki oddechowej);
  - 2) operuje podstawowymi sposobami artykulacji: legato, staccato, non legato;
  - 3) samodzielnie opracowuje krótkie, łatwe utwory.
3. Wykorzystanie nabytej wiedzy i umiejętności w praktyce

Uczeń:

- 1) samodzielnie odczytuje zapis nutowy;
  - 2) dokonuje oceny swojej gry i koryguje popełniane błędy;
  - 3) realizuje w sposób odpowiedzialny powierzone mu zadania, m.in. w prostych formach muzykowania zespołowego;
  - 4) postępuje zgodnie z zasadami etyki koleżeńskiej.
1. Przygotowanie do czynnego udziału w życiu muzycznym oraz do występów publicznych

Uczeń:

- 1) posiada umiejętności koncentracji i krytycznej oceny swoich występów;
- 2) uczestniczy jako solista i kameralista w audycjach, koncertach, konkursach i przesłuchaniach;
- 3) potrafi grać z akompaniamentem;
- 4) część programu koncertowego wykonuje na pamięć;
- 5) samodzielnie wykonuje zadania wyznaczone przez nauczyciela;
- 6) uczestniczy w różnych formach życia muzycznego

5. Udział w obowiązkowych przesłuchaniach CEA.

6. Obowiązkowy udział w koncertach szkolnych, audycjach sekcyjnych i klasowych i przesłuchaniach co najmniej raz w każdym semestrze.

Uczniom wyjątkowo zdolnym pedagog ma prawo rozszerzyć wymagania edukacyjne o elementy wykraczające poza wymagania przewidziane dla realizowanej przez ucznia klasy.

1. Treści nauczania dotyczące poszczególnych lat nauki w cyklu czteroletnim

- Podstawowa wiedza w zakresie historii instrumentu, budowy instrumentu i jego części, obsługi oraz konserwacji.
- Podstawy prawidłowego aparatu gry (prawidłowa postawa, ułożenie rąk, właściwy sposób wydobywania dźwięku).
- Budowanie właściwej emisji dźwięku
- Poznanie literatury muzycznej nauki gry na trąbce, dobieranej przez nauczyciela w zależności od możliwości ucznia i z uwzględnieniem jego preferencji.
- Podstawy interpretacji utworu zgodnej z zapisem, budową formalną i elementami stylu
- Nauka grania z akompaniamentem
- Zasady notacji nutowej właściwej dla danego instrumentu oraz techniki czytania a'vista łatwych utworów.
- Przygotowanie do praktyki estradowej, z uwzględnieniem podstawowych elementów obycia estradowego, m.in. w zakresie technik opanowania pamięciowego utworu oraz koncentracji i pokonywania tremy.
- Przygotowanie do samodzielnej pracy nad łatwym utworem w zakresie poprawnego odczytania tekstu nutowego, ćwiczenia i korygowania błędów.
- Podstawowe formy muzykowania zespołowego
- Program na zakończenie etapu edukacyjnego.

2. Zadania techniczno-wykonawcze:

- zapoznanie ucznia z historią i budową instrumentu
- dbanie o należyłą higienę instrumentu
- omówienie zasad gry na trąbce
- prawidłowy oddech podczas grania na instrumencie, zestaw ćwiczeń oddechowych wzbogacany w miarę postępów ucznia
- wydobywanie dźwięku na ustniku oraz na tzw. obręczy – prawidłowe ułożenie ustnika oraz właściwa praca języka
- zachowanie odpowiedniej postawy w trakcie gry na instrumencie, ze szczególnym uwzględnieniem układu prawej dłoni (ćwiczenia wykonywane przed lustrem)
- wydobywanie podstawowych dźwięków i rozwijanie umiejętności wydobywania dźwięków
- stopniowe rozszerzanie skali instrumentu
- wykonywanie prostych, znanych utworów (piosenek), również z akompaniamentem fortepianu
- krótkie autorskie ćwiczenia o stopniu trudności dostosowanym do indywidualnych możliwości ucznia
- ćwiczenia ze szkół instrumentalnych (Sztan, Wastall, Rapp)
- wprowadzenie prostych ćwiczeń opartych na szeregu alikwotów i rozwijanie tej umiejętności

- gamy durowe i pasaże dostosowane do umiejętności ucznia
- gamy molowe i pasaże dostosowane do umiejętności ucznia
- etiudy i ćwiczenia techniczne
- etiudy i ćwiczenia kantylenowe oraz proste wokalizy
- łatwe utwory z akompaniamentem fortepianu
- dbałość o emisję dźwięku i rozwijanie wrażliwości na jakość dźwięku
- dbałość o artykulację i rozwijanie umiejętności właściwej artykulacji
- poznanie różnych rodzajów artykulacji
- duety, tria, początki zespołowego grania
- poszerzanie elementów wytrzymałościowych podczas grania

Klasa I

Zadania techniczno – wykonawcze:

I semestr:

- zapoznanie ucznia z historią i budową instrumentu
- dbanie o należyłą higienę instrumentu
- omówienie zasad gry na trąbce
- oddech przeponowo-żebrowy – zestaw ćwiczeń wzbogacany w miarę postępów ucznia
- wydobywanie dźwięku na ustniku oraz na tzw. obręczy – prawidłowe ułożenie ustnika oraz właściwa praca języka
- zachowanie odpowiedniej postawy w trakcie gry na instrumencie, ze szczególnym uwzględnieniem układu prawej dłoni (ćwiczenia wykonywane przed lustrem)
- wydobywanie podstawowych dźwięków na instrumencie
- stopniowe rozszerzanie skali instrumentu
- wykonywanie prostych, znanych utworów (piosenek), również z akompaniamentem fortepianu
- krótkie autorskie ćwiczenia o stopniu trudności dostosowanym do indywidualnych możliwości ucznia
- ćwiczenia ze *Szkoły na trąbkę* I. Sztan, H. Rapp, P. Wastall lub innych

II semestr:

- dalsza praca nad aparatem gry – oddech, zadęcie, właściwa postawa
- wprowadzenie prostych ćwiczeń opartych na szeregu alikwotów (przedęciach) – kwinty, kwarty pół- i ćwierćnutami.
- gamy durowe i pasaże, pół- oraz ćwierćnutami przez jedną oktawę z uwzględnieniem skali gry osiągananej przez ucznia
- dalsze ćwiczenia ze *Szkoły na trąbkę* I. Sztan, H. Rapp, P. Wastall lub innych
- utwory z towarzyszeniem fortepianu

Program przesłuchania końcowo - rocznego:

- wybrane gamy i pasaże w tonacjach durowych non legato
- 2 etiudy o różnej problematyce

- utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu

Klasa II

Zadania techniczno – wykonawcze:

Semestr I

- dalsza praca nad oddechem przeponowo-żebrowym – właściwe nabieranie i wydychywanie powietrza
- zadęcie i artykulacja – ćwiczenia na ustniku
- postawa – ćwiczenia rozluźniające prawą rękę (dłoń)
- kolejne ćwiczenia oparte na przedęciach (aliquotach)
- zwrócenie większej uwagi na intonację w trakcie gry oraz na synchronizację palce-język
- wprowadzenie legata
- gamy do czterech znaków przykluczowych:
  - a) durowe - tercje (ćwierćnutami i ósemkami), pasaż,
  - b) molowe - pasaż, .
- etiudy ze zbioru H.J. Krumpfera (*Zbiór etiud na trąbkę*) lub inne
- utwory z towarzyszeniem fortepianu dostosowane do możliwości ucznia
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

semestr II

- dalsza praca nad oddechem przeponowo-żebrowym – właściwe nabieranie i wydychywanie powietrza
- zadęcie i artykulacja – ćwiczenia na ustniku
- postawa – ćwiczenia rozluźniające prawą rękę (dłoń)
- kolejne ćwiczenia oparte na przedęciach (aliquotach)
- zwrócenie większej uwagi na intonację w trakcie gry oraz na synchronizację palce-język
- wprowadzenie legata
- gamy do czterech znaków przykluczowych:
  - c) durowe - tercje (ćwierćnutami i ósemkami), pasaż,
  - d) molowe - pasaż,
- etiudy ze zbioru H.J. Krumpfera (*Zbiór etiud na trąbkę*) lub inne
- utwory z towarzyszeniem fortepianu dostosowane do możliwości ucznia
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

- gamy:
  - a) durowe - tercje, pasaż,
  - b) molowe - pasaż,
- 2 etiudy o różnej problematyce technicznej
- utwór solowy z akompaniamentem

Program egzaminu promocyjnego:

- gamy:

- c) durowe - tercje, pasaż
- d) mollowe - pasaż
- 2 etiudy o różnej problematyce technicznej
- utwór solowy z akompaniamentem

Klasa III

Zadania techniczno – wykonawcze:

Semestr I

- oddech, zadęcie, postawa (ćwiczenia)
- zwrócenie większej uwagi na swobodę wydobycia dźwięków (ćwiczenia na ustniku), „luźne gardło”, naturalny i swobodny układ prawej ręki
- przedęcia
- gamy do pięciu znaków przykluczowych (z uwzględnieniem całej skali instrumentu)
  - a) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, pasaż, przewroty pasażu
  - b) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, pasaż, przewroty pasażu
- rozszerzanie możliwości dynamicznych na instrumencie
- umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu
- czytanie a'vista
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy podczas występów na scenie
- umiejętność gry w prostych formach muzykowania zespołowego
- etiudy ze zbiorów H.J. Krumpfera, Vizutiego (wybrane) lub innych zbiorów
- utwory z akompaniamentem fortepianu
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

semestr II

- oddech, zadęcie, postawa (ćwiczenia)
- zwrócenie większej uwagi na swobodę wydobycia dźwięków (ćwiczenia na ustniku), „luźne gardło”, naturalny i swobodny układ prawej ręki
- przedęcia
- gamy do czterech znaków przykluczowych (z uwzględnieniem całej skali instrumentu)
  - c) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, pasaż, przewroty pasażu
  - d) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, pasaż, przewroty pasażu
- rozszerzanie możliwości dynamicznych na instrumencie
- umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu
- czytanie a'vista
- umiejętność koncentrowania się i pokonywania tremy podczas występów na scenie
- umiejętność gry w prostych formach muzykowania zespołowego
- etiudy ze zbiorów H.J. Krumpfera, A. Vizutiego (wybrane) lub inne
- utwory z akompaniamentem fortepianu
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

- gamy do czterech znaków przykluczowych:
  - a) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, pasaż, przewroty pasażu
  - b) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami i ósemkami, pasaż, przewroty pasażu
- 2 etiudy o zróżnicowanej problematyce
- utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu

Program egzaminu promocyjnego:

- gamy do czterech znaków przykluczowych:
  - c) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, pasaż, przewroty pasażu
  - d) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami i ósemkami, pasaż, przewroty pasażu
- 2 etiudy o zróżnicowanej problematyce
- utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu

Klasa IV

Zadania techniczno – wykonawcze:

Semestr I

- oddech, zadęcie, postawa – swobodne wydobycie dźwięku w całej skali instrumentu, wyrównanie brzmienia (barwy)
- przedęcia – zestaw ćwiczeń uwzględniający coraz szerszą skalę instrumentu
- gamy do sześciu znaków przykluczowych z uwzględnieniem całej skali instrumentu:
  - a) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, szesnastkami, tercje, biegniki, pasaż, przewroty pasażu
  - b) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, szesnastkami, pasaż, przewroty pasażu
- dalsze rozwijanie techniki gry – etiudy (H.J. Krumpfer, S. Hering, M. Bordogni, C. Koprasch)
- utwory z towarzyszeniem fortepianu – większe formy, np.: koncert, suita, sonata.
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

semestr II

- oddech, zadęcie, postawa – swobodne wydobycie dźwięku w całej skali instrumentu, wyrównanie brzmienia (barwy)
- przedęcia – zestaw ćwiczeń uwzględniający coraz szerszą skalę instrumentu
- gamy do sześciu znaków przykluczowych z uwzględnieniem całej skali instrumentu:
  - c) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, szesnastkami, tercje, biegniki, pasaż, przewroty pasażu
  - d) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami, ósemkami, szesnastkami, pasaż, przewroty pasażu
- dalsze rozwijanie techniki gry – etiudy (H.J. Krumpfer, S. Hering, M. Bordogni, C. Koprasch)

- utwory z towarzyszeniem fortepianu – większe formy, np.: koncert, suita, sonata.
- udział ucznia w popisie klasy lub popisie szkolnym (minimum jeden raz w semestrze)

Program przesłuchania śródrocznego:

- gamy do pięciu znaków przykluczowych:
  - e) durowe – ćwierćnutami, ósemkami, tercje, biegniki, pasaż, przewroty pasażu
  - f) mollowe – non legato i legato – ćwierćnutami i ósemkami, pasaż, przewroty pasażu
- 2 etiudy o zróżnicowanej problematyce
- utwór solowy z towarzyszeniem fortepianu

Program egzaminu promocyjnego - końcowego:

Poprawne wykonanie dwóch prostych etiud o zróżnicowanej problematyce technicznej, jednego lub dwóch utworów solowych z akompaniamentem.

KRYTERIA OCENIANIA

Na ocenę promocyjną wpływ mają następujące czynniki :

Stopień spełniania wymagań edukacyjnych.

Ocena z egzaminu promocyjnego.

Oceny z udziału ucznia w konkursach, przesłuchaniach i audycjach.

Całoroczna praca, pilność i systematyczność.

Zaangażowanie w życie szkoły.

Ocenę **celujący** może otrzymać uczeń, który :

Wyraźnie wyprzedza w realizacji materiału opisanego w programie nauczania..

Brał udział w konkursie ogólnopolskim lub międzynarodowym, lub brał udział i uplasował się w czołówce przesłuchań regionalnych.

Jego gra na egzaminie promocyjnym jest bezbłędna technicznie i wyjątkowo interesująca od strony muzycznej.

Aktywnie i systematycznie współpracował z pedagogiem i akompaniatorem.

Angażuje się aktywnie w życie szkoły (np. wyróżniająca praca w orkiestrze szkolnej lub innym zespole).

Ocenę **bardzo dobry** otrzymuje uczeń, który :

Wyprzedza w realizacji materiał opisany w programie nauczania.

Miał bardzo dobry występ na co najmniej jednej audycji publicznej, lub brał udział w przesłuchaniach makroregionalnych.

Gra na egzaminie promocyjnym jest bezbłędna technicznie i interesująca od strony muzycznej.

Aktywnie i systematycznie współpracował z pedagogiem i akompaniatorem.

Nie miał nieusprawiedliwionych nieobecności na zajęciach.

Ocenę **dobry** wystawiamy uczniowi, który:

W pełni realizuje materiał opisany w programie nauczania.

Miał udany występ na co najmniej jednej audycji publicznej, lub brał udział w przesłuchaniach regionalnych, międzyszkolnych lub podobnych .

Na egzaminie gra poprawnie technicznie (z drobnymi niedociągnięciami) i ciekawie pod względem muzycznym.

Współpracował poprawnie z nauczycielem i akompaniatorem, realizując systematycznie ich zalecenia .

Nie miał nieusprawiedliwionych nieobecności na zajęciach.

Ocenę **dostateczny** powinien otrzymać uczeń, który :

Zrealizował materiał opisany w programie nauczania.

Wystąpił na audycji publicznej, lub wziął udział w konkursie szkolnym (np. w technicznym), z wynikiem dostatecznym .

Nieregularnie uczęszczał na zajęcia lub sporadycznie zdarzały się nieobecności nieusprawiedliwione.

Ocenę **dopuszczający** – (nie promuje do następnej klasy) może otrzymać uczeń, który:

Nie spełnia wymagań edukacyjnych oraz materiału opisanego w programie nauczania.

Nie brał udziału w publicznych występach. W konkursach technicznych (obowiązkowych) osiągał rezultaty poniżej dostatecznych .

Na egzaminie gra z dużymi brakami technicznymi, intonacyjnymi i muzycznymi, ale w sposób nie wykluczający na postęp w dalszej nauce.

Miał dużo opuszczonych zajęć, jednak większość usprawiedliwionych (choroby, sytuacje losowe, itp.).

W pracy całorocznej brak systematyczności i pilności.

Złe wyniki są częściowo usprawiedliwione sytuacją losową, a uczeń rokuje, że w przypadku powtarzania klasy nadrobi zaległości.

Ocenę **niedostateczny** wystawiamy uczniowi, który :

Nie realizuje materiału oraz wymagań edukacyjnych.

Nie brał udziału w publicznych występach. W konkursach technicznych (obowiązkowych) osiągał mierne rezultaty, lub nie brał w nich udziału.

Na egzaminie gra z wyraźnymi brakami technicznymi, intonacyjnymi i muzycznymi, w sposób wykluczający postęp w dalszej nauce.

Miał dużo opuszczonych zajęć, w tym dużo nieusprawiedliwionych.

Brak systematycznej pracy z pedagogami i pracy w domu.

Złe wyniki nauczania są wynikiem braku zainteresowania ucznia nauką i nie tłumaczą się żadnymi przyczynami obiektywnymi .

Uczeń nie rokuje żadnych nadziei na rozwój muzyczny i na nadrobienie zaległości.